

Öğretmen Yapımı Sosyal Bilgiler Dersi Sınav Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi¹

An Investigation on The Teacher-Made Social Studies Course Exam Questions in Terms of Revised Bloom's Taxonomy¹

Mehmet UYMAZ², Hüseyin ÇALIŞKAN³

Öz

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınavlarda sordukları soruları Yenilenmiş Bloom Taksonomisi basamaklarına göre analiz etmektir. Araştırma, nitel bir araştırma olarak tasarlanmış ve betimsel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu Sakarya ilinde görev yapan 32 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada "Bilişsel Süreç ve Bilgi Boyutu Soru İnceleme Formu" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin sınav sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç ve bilgi boyutlarının hangi basamağına karşılık geldiğinin belirlenmesi amacıyla yapılan analizler sonucunda, soruların bilişsel seviyelerinin çoğunlukla hatırlama ve anlama basamaklarına karşılık geldiği, bilgi boyutu seviyesinin ise yüksek oranda olgusal bilgi boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler dersi, sınav soruları, yenilenmiş bloom taksonomisi.

Abstract

The aim of this study is to analyze the social studies teachers' exam questions in terms of revised bloom taxonomy. The study is designed as a qualitative research and it is carried out using the descriptive survey model. The study group consisted of 32 social studies teachers working in Sakarya province. In the study, "The Cognitive Process Dimension and The Knowledge Dimension Questions Analysis Form" was used as a data collection tool. As a result of analysis related to the cognitive process dimension and the knowledge dimension of Revised Bloom's Taxonomy, the questions, asked in the exams by the teachers, were found to be related to remembering and understanding in terms of the cognitive process dimension, and factual knowledge in terms of knowledge dimension of Revised Bloom's Taxonomy.

Keywords: Social studies courses, exam questions, revised bloom's taxonomy

1. Bu çalışma, "Öğretmen Yapımı Sosyal Bilgiler Dersi Sınav Sorularının Soru Türleri, Kapsam Geçerliği ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi" adlı tezin bir bölümünden alınarak hazırlanmış ve Mayıs 2017'de gerçekleştirilen Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu (IV)'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.
2. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0001-8445-6627>
3. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sakarya, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0001-6849-1318>
Atf / Citation: Uymaz, M., & Çalışkan, H. (2019). Öğretmen Yapımı sosyal bilgiler dersi sınav sorularının yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 27(1), 331-346. doi:10.24106/kefdergi.2637

Extended Abstract

The achievements involved in the curriculum are directly related to the level of questions asked by learners to learn correctly and thoroughly. There are many classification systems developed to classify the learning objectives (Büyükalın, 2007). The approach most commonly used in classifying the learning objectives is the Bloom Taxonomy, developed by S. Benjamin Bloom, cognitive domain steps including knowledge, understanding, applying, analysis, synthesis and evaluation (Bloom, 1956; Linn ve Gronlund, 1995; Lipscomb, 2001). In the light of developments in learning psychology, teaching methods and assessment of information about contemporary cognitive classification, there emerged a need to update the ideas of Bloom (Anderson ve diğerleri, 2001; Krathwohl, 2002). Bloom's six major categories from the updated first classification of significant changes to the noun into action. On the other hand, the mentioned sub-categories to the whole of "cognitive processes" characterization are reviewed. In addition, Bloom's original classification of dimensionality has been rearranged into two dimensions. One of these dimensions is treated as "cognitive processes" and the other as "information type" (Amer, 2006; Krathwohl, 2002). In the cognitive process dimension, there are mental actions called remembering, understanding, applying, analyzing, evaluating and creating.

In the information dimension, there are four categories: factual, conceptual, transactional and meta-cognitive information. These categories are thought to rank correctly from the context to abstract. It is important to prepare question according to revised bloom's taxonomy so that students can improve problem solving, research, higher order thinking skills such as critical and creative thinking. It is important to evaluate the questions that are used in the social studies class tests, whether the students have knowledge about the subject or they are able to think at the high level.

The study was designed as a qualitative research and was carried out using the descriptive survey model. The study group consisted of 32 social studies teachers working in 30 different secondary schools in Adapazarı, Akyazı, Arifiye, Hendek and Ferizli districts of Sakarya province. The "Cognitive Process and Knowledge Size Questionnaire Form" was used to examine the exam questions within the scope of the research in terms of the Cognitive Process and Knowledge Dimension steps of the Revised Bloom's Taxonomy the exam questions included in the research were classified according to the Cognitive Process Dimension and Information Dimension Steps of the Revised Bloom's Taxonomy. After the questions on the examination papers were analyzed by the researcher according to the taxonomic levels, researchers were diversified in order to increase the reliability and validity of the research.

In the 2013-2014 academic year, social studies teachers preferred mostly (%54,92) the questions related to remembering and understanding (%38,75) in terms of the cognitive dimension of the Revised Bloom's Taxonomy. However, social studies teachers preferred slightly the questions related to analyzing (%3,45), applying (% 2,75) and evaluating (% 0,13). On the other hand, the findings of the research show that teachers did not used the questions related to creating in terms of the cognitive dimension of the Revised Bloom's Taxonomy. According to the analyzes made on the knowledge dimension of the Revised Bloom's Taxonomy, teachers used the questions intensively (%80,38) related to factual knowledge. However, teachers used slightly related to conceptual knowledge (%15,43), procedural knowledge (% 4,08) and metacognitive knowledge (% 0,12).

An important result of the study is that the questions asked by the social studies teachers often related to remembering and understanding in terms of the Revised Bloom's Taxonomy. On the contrary, it was determined that teachers did not used the questions related to creating. These results show that social studies teachers preferred the questions related to lower cognitive level. However, results show that the number of the questions of higher cognitive level was low.

As a result of the analysis of the questions asked by the teachers about the social studies courses examinations in terms of the Knowledge Dimension steps of the Revised Bloom Taxonomy, it was determined that the teachers preferred the questions at the level of factual knowledge very high (80,38%). Secondly, it was found that the teachers use very few of the questions that correspond to the conceptual knowledge, the corresponding questions, and the operational and metacognitive dimension. In this context, it can be said that teachers often used questions at the lower level of knowledge in examinations, they did not sufficiently use the questions in the upper level knowledge dimension.

Teachers to know the steps in the taxonomy, to ask not only the lower level but also the questions corresponding to the higher level steps and to plan a process appropriate to the curriculum; It is important for students to contribute to the cognitive development, to become individuals with advanced critical and creative thinking, and to apply the knowledge, skills and values they have acquired in their daily lives.

1. Giriş

Bilgi çağının yaşandığı günümüzde eğitim sisteminin amacı bilgiyi öğrenciye doğrudan aktarmak değil, bilgiye öğrencilerin kendilerinin ulaşmalarını sağlamaktır (Kaptan, 1999). Eğitim kurumlarının etkili olabilmesi için, okullardaki eğitim öğretim etkinliklerinin bir hedef dâhilinde ve planlı olarak yürütülmesi gerekmektedir. Bu etkinliklerin amaçlı ve planlı bir şekilde yürütülmesindeki temel unsur ise hedeflerdir (Anderson, Krathwohl, Airisian, Cruikshank, Mayer, Pintrich, Raths, Wittrock, 2001).

Bütün eğitim faaliyetlerinde planlı hedefler ve davranışlar bulunmaktadır. Dersler için belirlenen bu hedefler ve davranışlar eğitim-öğretim süreci boyunca öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır (İşman, 2000). Öğrencilerin dersler sonunda hedeflenen kazanımlara ulaşip ulaşmadığını ve aynı hedefler çerçevesinde gelişim gösterip gösteremediklerini gözlemleyebilmek için ölçme ve değerlendirmeden yararlanılmaktadır (Balta, 2006). Programlar yapılandırmacı yaklaşım temelinde yapılandırıldığından bireyin, öğrenme-öğretme süreci içerisinde hem zihinsel hem de fiziksel olarak öğrenmeye aktif bir şekilde katılmasını gerektirir (Erdem ve Demirel, 2002). Öğrenme, öğrenenin düşünmeye açık olduğunda ve karşılaşılan sorulara cevaplar bulmaya çalıştığı anlarda daha etkili gerçekleşmektedir. Ancak bu şekilde kalıcı ve anlamlı öğrenmelerin oluşacağı da bir gerçektir. Öğrencilerin zihinsel süreçlerini harekete geçirebilmek ve içinde bulunulan durumla ilgili gerekli sorgulamaları yaptırabilmek için soru sorma çok önemli bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır (Çalışkan, 2011).

Öğretim programında yer alan kazanımları öğrencilerin doğru ve eksiksiz bir şekilde öğrenebilmeleri ve öğrenilenleri ne oranda kazandıklarının tespiti, sorulan soruların düzeyi ile doğrudan ilişkilidir. Öğrencilerin bilişsel alanlarda başarılarını belirlemek amacıyla öğretmenlerin sordukları soruların düzeylerini belirlemek için geliştirilen birçok sınıflandırma sistemi bulunmaktadır (Büyükalan, 2007). Ancak öğrenme amaçlarının ve bu amaçların ölçme ve değerlendirilmesinde kullanılan soru düzeylerinin sınıflandırılmasında en çok faydalanılan yaklaşım S. Benjamin Bloom tarafından geliştirilen ve Bloom Taksonomisi olarak isimlendirilen; bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını içeren bilişsel alan basamaklarıdır (Bloom, 1956; Linn ve Gronlund, 1995; Lipscomb, 2001).

Bloom ve arkadaşları tarafından 1956 yılında yayınlanan bilişsel alan sınıflamasının birçok ülkede yürütülen ölçme-değerlendirme ve öğretim programı geliştirme çalışmalarına önemli katkılarının olduğu vurgulansa da, bazı sınırlılıklarının olduğu dile getirilmiştir. Dünyadaki gelişmeler ışığında, özellikle gelişim ve öğrenme psikolojisi, öğretim yöntem ve ölçme-değerlendirme ile ilgili çağdaş bilgilerin bu sınıflamayla birleştirilmesi ihtiyacı doğduğundan orijinal bilişsel alan sınıflaması 45 yıl sonra "Bloom"un meslektaşları tarafından güncellenmiştir (Anderson ve diğerleri, 2001; Krathwohl, 2002).

Güncellenmiş sınıflamada yapılan önemli değişikliklerden birincisi Bloom'un altı ana kategorisinin isim halinden eylem haline dönüştürülmesidir. Diğer taraftan sözü edilen bu alt kategorilerin bütününe "bilişsel süreçler" nitelemesi yapılmıştır. Anderson ve diğerleri (2001), hedef kavramını tanımlarken davranış sözcüğünün seçilmesinin sonraki süreçlerde bir takım yanlış anlaşılmalara yol açtığını ve bu yanlış anlaşılmaları kısmen ortadan kaldırmak için "davranış" sözcüğü yerine "bilişsel süreç" ifadesini kullandıklarını vurgulamışlardır. Güncellenmiş sınıflamada yapılan diğer önemli değişiklik sentez/yaratmak ve değerlendirme/değerlendirmek kategorilerinin aşamalı sınıflanma düzeylerinin yer değiştirmesidir (Amer, 2006; Krathwohl, 2002). Ayrıca Bloom'un orijinal sınıflamasındaki tek boyutluluk iki boyut olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu boyutlardan biri "bilişsel süreçler" diğeri ise "bilgi türü" olarak ele alınmıştır. Bilişsel süreç boyutunda hatırlamak, anlamak, uygulamak, analiz etmek, değerlendirmek ve yaratmak olarak adlandırılan zihinsel eylemler yer almaktadır. Bilgi boyutunda ise olgusal, kavramsal, işlemsel ve üst bilişsel bilgi olmak üzere dört kategori bulunmaktadır. Bu kategorilerin somuttan (olgusal) soyuta (üst bilişsel) doğru sıralandığı düşünülmektedir (Anderson ve diğerleri, 2001).

Bilgi boyutundaki dört temel tür eğitimcilere, neleri öğreteceklerini belirlemede yardımcı olabilir. Bunlar, eğitim hedefleri ile ilgili olarak orta derece özelleştirilmiş bir durumu ortaya koymaktadırlar. Bu yönden düşünüldüğünde genellik derecesi onların bütün sınıflara ve konu alanlarına uygulanabilmesine izin vermektedir (Özçelik, 2010). Bilişsel süreç boyutunda ise zihinsel etkinliklere dayanan ve birbirini izleyen basamaklar söz konusudur. Bilişsel süreç öğretim programında yer alan kazanımların eylem boyutunu ifade etmektedir (Çepni ve diğerleri, 2003). Bilişsel süreçler öğrenci öğrenmelerinin kalıcılığı ve öğrenilenlerin transferi ile ilgilidir. Öğretimin amacı öğrenilenlerin kalıcılığını sağlamak olduğu zaman hedeflerin hatırlama sürecini, transferini artırmak olduğu zaman ise hedeflerin anlama, uygulama, çözümlenme, değerlendirme ve yaratma ile ilgili süreçleri kapsamı gerekmektedir. Bu süreçler eğitimcilere eğitim ile ilgili değerlendirmelerini geliştirmelerinde yardımcı olmaktadır (Özçelik, 2010).

Son yıllarda eğitimin tüm kademelerinde öğrencilerin düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi ön planda tutulmakta-

dır. Öğretimin; analiz, sentez, değerlendirme, ilişkilendirme ve soyutlama gibi düşünme becerilerini geliştirecek, konuların kavranmasını sağlayacak ve öğrenilenleri dış dünya ile ilişkilendirecek şekilde düzenlenmesi, eğitim sistemini 21. yüzyıla taşıyacak yeniden yapılanmanın özünü oluşturmaktadır. Öğretmenler, bir konunun öğretilmesinde öğrencinin o konuda tanımlama, sınıflama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme yapabilmesini amaçlamalıdır. Bu tür öğretimde öğrencinin düşünmeyi öğrenmeden, sadece ezberleme yolu ile analiz, sentez ve değerlendirme gibi düşünsel becerileri ortaya koymas beklenemez (Özden, 2005). Öğretmenler tarafından hazırlanan ölçme araçlarındaki soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin dikkate alınarak hazırlanması, öğrencilerin problem çözme, araştırma, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerinin gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucunda öğretmenlerin hazırladıkları sınavlarla ilgili Türkçe, tarih, fen bilgisi, matematik derslerinde çalışmaların yapıldığı belirlenmiştir. Öğretmen yapımı sınavlarla ilgili araştırmalar incelendiğinde araştırmaların Bloom Taksonomisi, soru türleri, kapsam geçerliği ve merkezi sınavlarda sorulan sorular ile öğretmenlerin hazırladıkları soruların karşılaştırılması konuları üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, öğretmen yapımı sınavlardaki soruların genelde Bloom Taksonomisinin bilgi ve bilişsel süreç boyutlarındaki basamakların alt düzeylerinde ve çoğunlukla da hatırlama düzeyinde olduğu belirlenmiştir (Beskisiz, 2009; Kasar, 2013; Khan ve Inamullah, 2011; Kılıç, 2010; Kılıç, 2012; Tolan, 2011). Öğretmenlerin hatırlama düzeyinde sordukları sorular öğrencinin verilen bilgiyi hatırlamasını ya da tanımasını sağlayacak sorulardır. Öğrencinin bu düzeydeki sorulara cevap verebilmesi için konuyla ilgili önceden sahip olduğu bilgiyi hatırlaması gerekmektedir. Taksonominin alt düzeyine karşılık gelen sorular öğrenme-öğretme sürecinde önemliken, bu soruların gereğinden fazla kullanımının dezavantajları vardır. Taymaz (1975)'a göre hatırlama düzeyindeki soruların hemen unutulması ve bir konuya ait derinlemesine olmayan kaba bilgileri ölçüyor olması bu tür soruların en önemli dezavantajlarıdır. Taksonominin üst düzeyindeki davranışlar, bunlar için önkoşul olan alt düzey davranışlardan daha karmaşık olup, herhangi bir düzeydeki davranışın kazanılması bir alt düzeydeki davranışın kazanılmasına, bu da dönüşümlü olarak sonraki alt düzey davranışın kazanılmasına bağlıdır (Yalın, 2005). Öğretmenlerin sordukları soruların farklı seviyelerde olması, öğrencilerin başarılarını, düşünme becerilerini ve derse olan tutumlarını etkilediği göz önüne alındığında; öğretmenler tarafından sorulan soruların araştırılması önemli görülmektedir (Akpınar ve Ergin, 2006).

Yapılan literatür taraması sonucunda sosyal bilgiler dersi kapsamında öğretmenler tarafından hazırlanan sınav sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hazırlamış oldukları sınavlardaki soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç boyutu ve bilgi boyutunun hangi basamaklarına karşılık geldiğinin betimlenmesi amacıyla hazırlanan çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada öğretmen yapımı sosyal bilgiler dersi sınavlarında öğretmenlerin sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hangi basamağına karşılık geldiğinin betimlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hazırlamış oldukları sınavlarda sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hangi basamağına karşılık geldiğinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma nitel bir araştırma olarak tasarlanmış ve betimsel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama modeli, araştırma problemi ile ilgili mevcut durumu ortaya koymayı, tasvir etmeyi ve problemi anlamayı amaçlayan ve hem nicel hem de nitel araştırmalarda kullanılan modeldir (Arıkan, 2011).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Sakarya ili Adapazarı, Akyazı, Arifiye, Ferizli ve Hendek ilçelerinde bulunan toplam 30 devlet okulunda görev yapan 32 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma grubunun seçilmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi genel olarak nitel araştırmalarda kullanılır ve bu tür araştırmalarda elde edilen bulguların evrene genellemesi söz konusu değildir. Bu örnekleme türünde araştırmacı kimleri seçeceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örneklem olarak alır (İşçil, 1973). Bu örnekleme yönteminin avantajı örneklem seçiminde araştırmacının önceki bilgi ve becerilerini kullanmasıdır (Bailey, 1987). Bu bağlamda daha önce edinilen bilgi ve beceriler çerçevesinde araştırmanın amacına uygun olması ve veri toplamanın kolay olması yönünde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi seçilmiştir. Nitel araştırmalarda kolay ulaşılabilir durum örnekleme yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu örnekleme yönteminin kullanılması araştırmanın hız kazanmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamındaki sınav sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç ve Bilgi Boyutu basamakları açısından incelenmesi amacıyla “Bilişsel Süreç ve Bilgi Boyutu Soru İnceleme Formu” kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından bu form Bloom (1956), Çepni ve diğerleri (2003), Büyükalın (2004) ve Çalışkan (2011)’in çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuş ve Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç ve bilgi boyutlarında yer alan basamakların özelliklerini, soru ve kazanım ifadelerini belirten, örnek soruları içeren ve soruların ölçtüğü bilişsel düzeylerin nedenini açıklayan bir şekilde yapılandırılmıştır. Beşinci, altıncı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2013-2014 eğitim-öğretim yılında öğrencilere uyguladıkları sınav sorularının ölçtüğü bilişsel düzeyler oluşturulan bu form ile tespit edilmiştir.

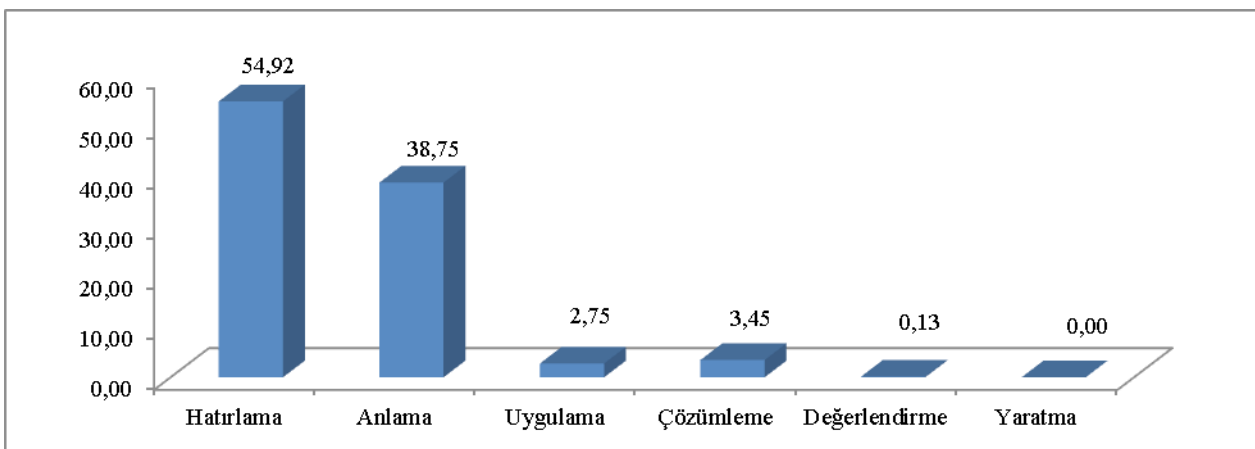
Verilerin Analizi

Araştırma kapsamındaki sınav soruları Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutu ve Bilgi Boyutu basamaklarına göre analiz edilerek sınıflandırılmıştır. Sınav kâğıtlarında bulunan sorular araştırmacı tarafından taksonominin basamaklarına göre analiz edildikten sonra araştırmanın güvenilirlik ve geçerliliğini artırmak amacıyla araştırmacı çeşitlemesi yapılmıştır. Araştırmacı çeşitlemesi, aynı araştırmada birden fazla araştırmacının işe koşulduğu çalışmalardır (Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Elde edilen verilerin analizinde bir başka araştırmacıyı kullanma ve ulaşılan sonuçları teyit etme, araştırmanın güvenilirliğini artıran unsurlardan biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu bağlamda araştırmacılarla birlikte, sosyal bilgiler eğitimi ve ölçme ve değerlendirme alanlarında görev yapan ve eğitimde ölçme ve değerlendirme üzerine çalışmalar yapan iki akademisyen tarafından “Bilişsel Süreç ve Bilgi Boyutu Soru İnceleme Formu” kullanılarak sınav kâğıtlarındaki sorular tek tek analiz edilmiştir. Buradan nitel veri analizinin son aşaması olan bulguların doğrulanması aşamasına geçilmiştir. Bulguların doğrulanması, elde edilen sonuçların denenmesi ve onaylanmasıyla gerçekleştirilebilir (Merriam, 1998). Tüm aşamaların kontrolünden sonra, nitel veri analizi ile elde edilen sonuçların, analize sokulan veri setini temsil düzeyi belirlenebilir (Poggenpoel ve Myburgh, 2003). Bu noktada araştırmacının, bireysel etkisinden arındırılmış bir kodlama yapma olasılığı çok düşüktür. Bu durumda farklı kodlayıcılar tarafından aynı veri setine ilişkin kodlama yapılması ve benzerlik oranı önemlidir. Bu benzerlik oranı aynı zamanda nitel araştırmanın güvenilirliğini belirlemektedir. İçsel tutarlılık olarak adlandırılan ve kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak kavramsallaştırılan bu benzerlik Miles ve Huberman modeli olarak anılmaktadır. İçsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Patton, 2002). Bu bağlamda araştırmacılar ve akademisyenler tarafından ayrı ayrı yapılan analizler daha sonra karşılaştırılmış ve görüş birliğinin %82,5 olduğu belirlenmiştir. Yapılan karşılaştırmada, soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hangi basamağına karşılık geldiği konusunda görüş birliği sağlanamayan sorular araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

3. Bulgular

Araştırmadaki analizler neticesinde elde edilen bulgular, araştırmanın amacı bağlamında incelenmiştir.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi sınavlarında sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutundaki basamaklara göre genel dağılımına ilişkin bulgular Şekil 1’deki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 1. Sınav Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutundaki Basamaklara Göre Genel Dağılımı

Şekil 1’de verilen grafiğe göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2013-2014 eğitim-öğretim yılında öğrencilerine uy-

guladıkları sınavlarda Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama basamağındaki sorulara sıklıkla yer verdikleri ve bu basamaktaki soruların tercih edilme oranının %54,92 olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenler anlama basamağına karşılık gelen sorulara %38,75 oranında yer verirken, çözümlenme basamağına karşılık gelen sorulara %3,45, uygulama basamağına karşılık gelen sorulara %2,75 ve değerlendirme basamağına karşılık gelen sorulara %0,13 oranında yer vermektedirler. Araştırma kapsamında yapılan analizlerde sosyal bilgiler öğretmenlerinin her üç sınıf düzeyinde de uyguladıkları sınavlarda yaratma basamağı ile ilgili soruya rastlanılmamıştır.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi sınavlarında sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç ve Bilgi Boyutunun hangi basamağına karşılık geldiğinin belirlenmesi için yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgular Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Sınıf Düzeylerine Göre Sınav Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç ve Bilgi Boyutundaki Basamaklarına İlişkin Dağılım

Bilişsel Süreç Boyutu	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Hatırlama	944	57,07	1189	53,25	1178	55	3311	54,92
Hatırlama	935	99,05	1189	100	1164	98,81	3288	99,31
Tanıma	9	0,95	0	0	14	1,19	23	0,69
Anlama	655	39,60	874	39,14	807	37,68	2336	38,75
Yorumlama	166	25,34	316	36,16	210	26,02	692	29,62
Örneklendirme	71	10,84	8	0,92	51	6,32	130	5,57
Sınıflama	8	1,22	13	1,49	26	0,99	47	2,01
Özetleme	4	0,61	0	0	3	0,37	7	0,30
Sonuç Çıkarma	52	7,94	140	16,02	312	38,66	504	21,58
Karşılaştırma	167	25,50	194	22,20	62	7,68	423	18,11
Açıklama	187	28,55	203	23,23	143	17,72	533	22,82
Uygulama	9	0,54	95	4,25	62	2,89	166	2,75
Yapma	9	100	90	94,74	58	93,55	157	94,58
Yararlanma	0	0	5	5,26	4	6,45	9	5,42
Çözümlenme	45	2,72	72	3,22	91	4,25	208	3,45
Ayrıştırma	0	0	0	0	15	16,48	15	7,21
Örgütlenme	0	0	0	0	6	6,59	6	2,88
İrdeleme	45	100	72	100	69	75,82	186	89,42
Değerlendirme	1	0,06	3	0,13	4	0,19	8	0,13
Denetleme	1	100	3	100	4	100	8	100
Eleştirme	0	0	0	0	0	0	0	0
Yaratma	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Oluşturma	0	0	0	0	0	0	0	0
Planlama	0	0	0	0	0	0	0	0
Üretme	0	0	0	0	0	0	0	0
Alt Toplam	1654	100	2233	100	2142	100	6029	
Bilgi Boyutu	1654	100	2233	100	2142	100	6029	
Olgusal	1480	89,48	1792	80,25	1574	73,48	4846	80,38
Kavramsal	148	8,95	296	13,26	486	22,69	930	15,43
İşlemsel	26	1,57	142	6,36	78	3,64	246	4,08
Üst Bilişsel	0	0	3	0,13	4	0,19	7	0,12

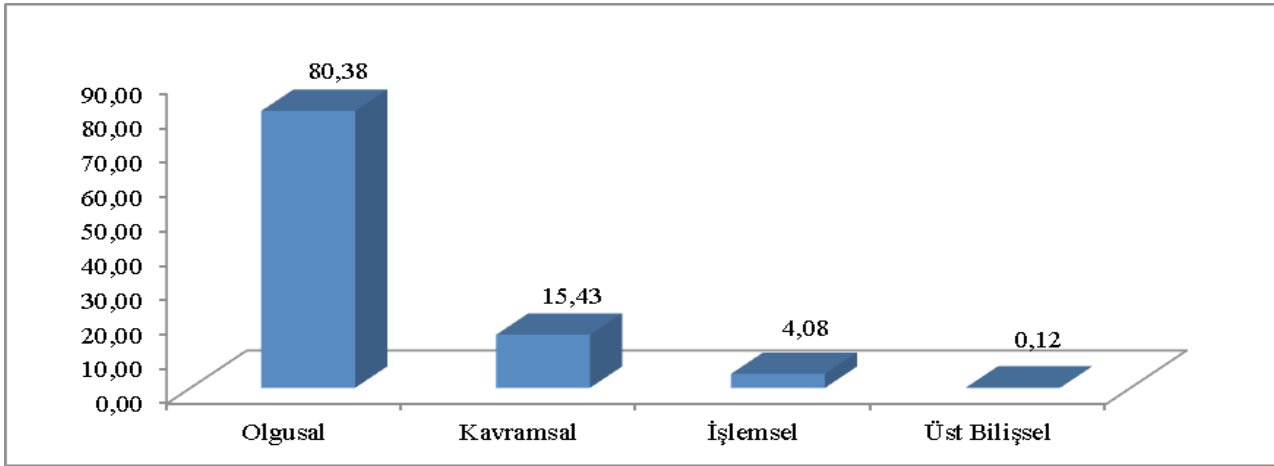
Tablo 1’de görüldüğü gibi, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında sosyal bilgiler öğretmenlerinin beşinci sınıf öğrencilerine uygulamış oldukları sınavlarda Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutunun hatırlama basamağına karşılık gelen sorulara %57,07, anlama basamağına karşılık gelen sorulara %39,60 oranında yer vermektedirler. Diğer yandan öğretmenlerin taksonominin çözümlenme basamağına ait soruları %2,72, uygulama basamağına ait soruları %0,54 ve değerlendirme basamağına ait soruları %0,06 oranında tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin altıncı sınıf düzeyinde yapmış oldukları sınavlarda taksono-

minin bilişsel süreç boyutunun hatırlama basamağına ait sorulara %53,25 ve anlama basamağına ait sorulara %39,14 oranında yer verdikleri görülmektedir. Diğer basamaklarla ilgili sorulara bakıldığında ise uygulama basamağı sorularını %4,25, çözümlenme basamağına ait sorularını %3,22 ve değerlendirme basamağına ait sorularını %0,13 oranında tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 1'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin yedinci sınıf öğrencilerine uygulamış oldukları sınavlarda taksonominin bilişsel süreç boyutundaki hatırlama basamağına karşılık gelen sorulara %55,00 ve anlama basamağına karşılık gelen sorulara %37,68 oranında yer vermektedirler. Bununla birlikte öğretmenlerin çözümlenme basamağına ilişkin sorulara %4,25, uygulama basamağına ilişkin sorulara %2,89 ve değerlendirme basamağına ilişkin sorulara %0,19 oranında yer verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi sınavlarında sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutundaki basamaklara göre dağılımına ilişkin bulgular Şekil 2'deki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 2. Sınav Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutundaki Basamaklara Göre Genel Dağılımı

Şekil 2'deki grafik incelendiğinde 2013-2014 eğitim-öğretim yılında sosyal bilgiler öğretmenlerinin üç sınıf düzeyinde yaptıkları sınavlarda Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutunun olgusal bilgi boyutuna karşılık gelen sorulara %80,38, kavramsal bilgi boyutuna karşılık gelen sorulara %15,43, işlemsel bilgi boyutuna karşılık gelen sorulara %4,08 ve üst bilişsel bilgi boyutuna karşılık gelen sorulara %0,12 oranında yer verdikleri görülmektedir.

Tablo 1'de 2013-2014 eğitim-öğretim yılında sosyal bilgiler öğretmenlerinin beşinci sınıf öğrencilerine uygulamış oldukları sınavlarda Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutunun olgusal bilgi boyutuna karşılık gelen sorulara %89,48, kavramsal bilgi boyutuna karşılık gelen sorulara %8,95 ve işlemsel bilgi boyutuna karşılık gelen sorulara %1,57 oranında yer verdikleri, üst bilişsel bilgi boyutuna ise hiç yer vermedikleri görülmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin altıncı sınıf düzeyinde yapmış oldukları sınavlarda taksonominin bilgi boyutunun olgusal bilgi boyutuna ait sorulara %80,25, kavramsal bilgi boyutuna ait sorulara %13,26 ve işlemsel bilgi boyutuna ait sorulara %6,36 oranında yer verdikleri, üst bilişsel bilgi boyutuna ise %0,13 oranında yer verdikleri görülmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin yedinci sınıf öğrencilerine uygulamış oldukları sınavlarda taksonominin bilgi boyutunun olgusal bilgi boyutuyla ilgili sorulara %73,48 ve kavramsal bilgi boyutuyla ilgili sorulara %22,69 oranında yer vermektedirler. Diğer yandan öğretmenler işlemsel bilgi boyutuyla ilgili sorularını %3,64 oranında tercih ederlerken üst bilişsel bilgi boyutuyla ilgili sorulara %0,19 oranında yer vermektedirler.

4. Tartışma ve Sonuç

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerine uygulamış oldukları sınavlardaki soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin basamaklarına göre incelenmesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda, araştırma kapsamındaki öğretmenlerin hazırladığı sınav sorularının yarısından fazlasının (%54,92) hatırlama basamağı ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bu sonucu Çalışkan (2011)'in sosyal bilgiler dersi sınav sorularını incelediği çalışmasında da öğretmenlerin sınavlarda kullandıkları soruların büyük çoğunluğunun hatırlama düzeyinde olduğu sonucu ile örtüşmektedir. Yine Davis ve Tinsley (1967)'in sosyal bilgiler öğretmenlerinin sordukları sorular üzerine yaptıkları benzer bir çalışmada öğretmenlerin

çoğunlukla hatırlama düzeyinde sorular sorduğu sonucu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Ayrıca araştırmanın sonucunda öğretmenlerin anlama basamağına karşılık gelen soruları da yoğun bir şekilde (%38,75) kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sordukları soruların diğer basamaklara göre dağılımına bakıldığında ise uygulama ve çözümleme basamağına ait sorulara çok az yer verdikleri, değerlendirme basamağındaki sorulara ise yok denecek kadar az sayıda yer verdikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin en üst basamağı olan yaratma basamağına ait soruları ise hiç kullanmadıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar, araştırma kapsamındaki öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi sınavlarında tercih ettikleri soruların çok büyük çoğunluğunun taksonominin bilişsel süreç boyutunun alt düzeyine karşılık geldiğini, üst düzeye karşılık gelen sorulara ise çok az yer verdiklerini göstermektedir. Koray ve Yaman (2002)'in fen bilgisi öğretmenlerinin soru sorma becerileriyle ilgili yaptıkları benzer bir çalışmada öğretmenlerin çoğunlukla hatırlama, anlama ve uygulama seviyesindeki soruları kullandıkları çözümleme, değerlendirme ve yaratma gibi üst düzey seviyedeki sorulara çok az yer verdikleri sonucu bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik arz etmektedir.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi sınavlarında sordukları soruların üç sınıf düzeyindeki genel ortalamasına bakıldığında soruların çok büyük oranda taksonominin hatırlama ve anlama basamaklarına karşılık geldiği bu araştırmanın önemli bir sonucudur. Bu doğrultuda, ders kitaplarındaki sorular üzerine (Celilova, 2006; Koç, 2007; Durukan, 2009), öğretmen yapımı sınavlardaki sorular üzerine (Akpınar 2003; Ayvaci ve Türkdoğan, 2010; Çolak ve Demircioğlu, 2010; Davis, Morse, Rogers ve Tinsley, 1966; Karadüz, 2009; Kılıç, 2010; Koray ve Yaman, 2002), ders sürecinde öğretmenlerin kullandığı sorular üzerine (Baysen, 2006; Can, 2006; Khan ve Inamullah, 2011) gerçekleştirilen çalışmalarda ders kitaplarındaki soruların, öğretmen yapımı sınav sorularının, öğretmenlerin ders sürecinde kullandıkları soruların en fazla hatırlama ve anlama basamağında yer aldığı belirlenmesi araştırmanın sonuçlarını destekleyen diğer çalışmalardır.

Öğretmenlerin beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi sınavlarında sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutunun hangi basamağına karşılık geldiğini belirlemek için yapılan analizler sonucunda, öğretmenlerin sınavlarda genelde olduğu gibi beşinci sınıf düzeyinde de büyük oranda (%57,07) hatırlama basamağı ile ilgili sorulara yer verdikleri belirlenmiştir. Beskisiz (2009)'in beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin sordukları soruların bilişsel düzeylerinin incelenmesi üzerine yaptığı ve öğretmenlerin yarısından fazlasının hatırlama düzeyinde sorular sorduğu sonucu araştırmanın bu sonucunu destekler niteliktedir. Ülkemizde (Akbulut 1999; Çepni ve Azar 1998; Koray ve Yaman, 2002; Mutlu, Uşak ve Aydoğdu, 2003; Sağır, 2003) ve yurt dışında (Harrop ve Swinson, 2003; Stokes ve Milner, 2003) yapılan birçok araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin sordukları soruların çoğunlukla hatırlama düzeyinde olması araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik taşımaktadır. Ayrıca araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin anlama basamağına karşılık gelen sorulara da yoğun bir şekilde (%39,60) yer verdikleri tespit edilmiştir. Taksonominin diğer basamaklarına karşılık gelen sorulara göre dağılıma bakıldığında ise öğretmenlerin sınavlarda çözümleme (%2,72), uygulama (%0,54) ve değerlendirme (%0,06) basamaklarına karşılık gelen sorulara çok az yer verdikleri yaratma basamağına ise hiç yer vermedikleri belirlenmiştir.

Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi sınavlarında öğretmenlerin sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutunun hangi basamağına karşılık geldiğini belirlemek amacıyla yapılan analizler neticesinde, öğretmenlerin altıncı sınıf düzeyindeki sınavlarda büyük oranda (%53,25) hatırlama basamağı ile ilgili sorulara yer verdikleri belirlenmiştir. Bu durumla ilgili olarak öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerini çoğunlukla ezber bilgileri öğretmeye yönelik işledikleri yönünde yorum yapılabilir. Araştırmanın bu sonucu, Demir (2015)'in 2005 yılı sosyal bilgiler öğretim programı üzerine yapmış olduğu araştırmanın sonucuyla çelişirken, Bekaroğlu (2007)'nin altıncı sınıf Türkçe dersi sınav sorularının soru basamaklarına göre incelenmesi üzerine yaptığı araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ayrıca araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin anlama basamağına karşılık gelen sorulara da yoğun bir şekilde (%39,14) yer verdikleri tespit edilmiştir. Taksonominin diğer basamaklarına karşılık gelen sorulara göre dağılıma bakıldığında ise öğretmenlerin sınavlarda uygulama (%4,25), çözümleme (%3,2) ve değerlendirme (%0,13) basamaklarına karşılık gelen sorulara çok az yer verdikleri yaratma basamağına ise hiç yer vermedikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi sınav sorularını hazırlarken taksonominin alt bilişsel düzey basamaklarıyla ilgili olan hatırlama ve anlama düzeyindeki sorulara büyük oranda yer verdiklerini göstermektedir. Kaya (2003)'nin sosyal bilgiler öğretmenlerinin "Demokratik Hayat" ünitesi ile ilgili sordukları soruların daha çok alt düzey bilişsel düzeydeki öğrenmeleri ölçecek düzeyde olduğu sonucunun bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Öğretmenlerin yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi sınavlarında sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutunun hangi basamağına karşılık geldiğini belirlemek için yapılan analizlere göre, öğretmenlerin yedinci sınıf düzeyinde büyük oranda (%55) hatırlama basamağı ile ilgili sorulara yer verdikleri belirlenmiştir. Bunun yanında elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin anlama basamağına karşılık gelen soruları da yoğun bir şekilde (%37,68) kullandıkları tespit edilmiştir. Keray (2012)'in ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin soru sorma becerileri üzerine yaptı-

ğ çalışmada öğrenci sorularının en fazla hatırlama ve anlama basamağında olduğu sonucuna ulaşması araştırmanın bu sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Genç (2006)'in lise öğrencileri, Aydemir ve Çiftçi (2008), Aslan (2011)'in öğretmen adaylarının soruları üzerine yaptıkları çalışmalarda da araştırmanın bu sonucuna benzer sonuçlar elde edilmiştir. Diğer basamaklara karşılık gelen sorulara göre dağılıma bakıldığında ise öğretmenlerin sınavlarda çözümlene (%4,25), uygulama (%2,89) ve değerlendirme (%0,19) basamaklarına karşılık gelen soruları çok az tercih ettikleri yaratma basamağına karşılık gelen soruları ise hiç tercih etmedikleri saptanmıştır.

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi sınavlarında sordukları soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutu basamaklarına göre analizi neticesinde, öğretmenlerin olgusal bilgi düzeyinde soruları çok yüksek oranda (%80,38) tercih ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin ikinci olarak ise kavramsal bilgiye karşılık gelen sorulara yer verdikleri, işlemsel ve üst bilişsel boyuta karşılık gelen sorulara ise çok az yer verdikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin sınavlarda çoğunlukla alt düzey bilgi boyutundaki sorulara ağırlık verdikleri, üst düzey bilgi boyutundaki sorulara ise çok fazla yer vermedikleri söylenebilir. Gökler (2012)'in İngilizce dersi SBS (Seviye Belirleme Sınavı) ve yazılı sınav sorularını Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirdiği çalışmasında soruların çoğunlukla olgusal bilgi boyutunda yani alt düzey basamaklara ait olduğu sonucuna ulaşması araştırmanın bu sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Köğçe ve Baki (2009)'nin farklı türdeki liselerin matematik sınavlarında sorulan sorular üzerine yaptığı çalışmada soruların büyük bir kısmının alt bilişsel düzeyde olduğu sonucu bu araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin beşinci sınıf öğrencilerine uygulamış oldukları sınavlardaki soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutu basamaklarına göre dağılımına bakıldığında soruların büyük çoğunluğunun (%89,48) olgusal bilgi basamağına denk geldiği görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin beşinci sınıf düzeyinde hazırlamış oldukları sınavlardaki sorularda kavramsal ve işlemsel bilgiye karşılık gelen soruları düşük oranda kullandıkları, üst bilişsel bilgi sorularını ise hiç kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin altıncı sınıf öğrencilerine uygulamış oldukları sınavlardaki soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutu basamaklarına göre dağılımına bakıldığında, soruların büyük çoğunluğunun (%80,25) olgusal bilgi basamağına denk geldiği görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin ikinci olarak ise kavramsal bilgiye karşılık gelen sorulara yer verdikleri, işlemsel ve üst bilişsel boyuta karşılık gelen sorulara ise çok az yer verdikleri tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin yedinci sınıf öğrencilerine uygulamış oldukları sınavlardaki soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutu basamaklarına göre dağılımına bakıldığında soruların oldukça yoğun bir şekilde (%89,48) olgusal bilgi basamağına denk geldiği görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin yedinci sınıf düzeyinde hazırlamış oldukları sınavlardaki sorularda kavramsal bilgiye beşinci ve altıncı sınıf düzeyine göre daha yüksek oranda (%22,69) yer verdikleri, işlemsel bilgi ve üst bilişsel bilgiye karşılık gelen soruları düşük oranda kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde uyguladıkları sınav sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç ve Bilgi Boyutundaki alt düzey basamaklara karşılık geldiği saptanmıştır. Willen (1991)'in de ifade ettiği gibi öğretmenler öğrenme-öğretme sürecinde genellikle düşük bilişsel seviyede sorular sormaktadırlar. Öğretmenlerin bilişsel süreç düzeyinde hatırlama, bilgi boyutu düzeyinde de olgusal bilgiye karşılık gelen sorulara ağırlık vermeleri öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesini sınırlayabildiği gibi bilginin kolayca unutulmasına da yol açabilir.

Öğretmenlerin taksonomideki basamakları bilmesi, sadece alt düzey değil aynı zamanda üst düzey basamaklara karşılık gelen sorular sorabilmesi ve öğretim programına uygun bir süreç planlaması; öğrencilerin bilişsel gelişimlerine katkıda bulunması, eleştirel ve yaratıcı düşünceleri gelişmiş bireyler haline gelmeleri ve kazandıkları bilgi, beceri ve değerleri günlük hayatlarında uygulayabilmeleri yönünde önemlidir. Koray ve Yaman (2002)'a göre eğitimin en alt kademesinden en üst kademesine kadar öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirecek etkinliklerde bulunmak, eğitimin hedefine ulaşması bakımından vazgeçilmez bir unsurdur. Çünkü gerçek manada düşünmeyi, eleştirmeyi ve özgün fikirler ortaya koymayı öğrenen bireyler toplumlarını refah düzeyine erdirmişlerdir.

Araştırma sonuçlarından hareketle, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınavlarda Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin alt düzey bilişsel ve bilgi boyutu basamaklarının yanı sıra üst düzey bilişsel ve bilgi boyutu basamaklarına karşılık gelen soruları da tercih etmeleri öğrencilerin üst düzey becerilerinin gelişimi açısından önemli olacaktır. Bu doğrultuda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınavlarda Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin alt düzey basamaklarına karşılık gelen soruların nedenleri üzerine araştırmalar yapılması önerilmektedir.

5. Kaynakça

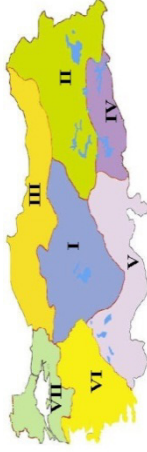
- Akpınar, E. (2003). Ortaöğretim coğrafya dersleri yazılı sınav sorularının bilişsel düzeyleri. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 13-21.
- Akpınar, E. ve Ergin, Ö. (2006). Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Yazılı Sınav Sorularının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 172 Güz, 225-231.
- Amer, A. (2006). Reflections on bloom's revised taxonomy. *electronic journal of research in educational psychology*, 4 (8), 213-220.
- Anderson, L.W. (Ed.), Krathwohl, D.R.(Ed.), Airasian, P.W., Cruikshank, K.A., Mayer, R.E., Pintrich, P.R., Rath, J., & Wittrock, M.C. (2001). Öğrenme, Öğretim ve Değerlendirme ile İlgili Bir Sınıflama: Bloom'un Eğitimin Hedefleri İle İlgili Sınıflamasının Güncelleştirilmiş Bıçımı. (Çeviri: D. A, Özçelik 2010.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Arıkan, R. (2011). Araştırma Yöntem ve Teknikleri. (Geliştirilmiş İkinci Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aslan, C. (2011). Soru sorma becerilerini geliştirmeye dönük öğretim uygulamalarının öğretmen adaylarının soru oluşturma becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36 (160), 236-249.
- Aydemir, Y. ve Çiftçi, Ö. (2008). Edebiyat öğretmen adaylarının soru sorma becerileri üzerine bir araştırma. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 103-115.
- Ayvacı, H. Ş. ve Türkdöğen, A. (2010). Yeniden yapılandırılan bloom taksonomisine göre fen ve teknoloji dersi yazılı sorularının incelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7 (1), 13-25.
- Bailey, K. (1987). *Methods of Social Research*. (Üçüncü Baskı), New York: The Free Press. *London- Collier Macmillan Publishers*.
- Balta, A. (2006) İlköğretim okullarında uygulanan sınavlarda tam öğrenmenin (bloom taksonomisi) kullanımının önemi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baysen, E. (2006). Öğretmenlerin sınıfta sordukları sorular ile öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevapların düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (1), 21-28.
- Beskisiz, E. (2009). Beşinci sınıf öğretmenlerinin öğrenme stillerine göre sosyal bilgiler dersinde sordukları soru türleri ve bilişsel düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives. the Classification of Educational Goals, Handbook 1: The Cognitive Domain*. New York: David McKay Company Inc.
- Büyükalın, F. S. (2007). Soru Sorma Sanatı. (İkinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Can, R. (2006). Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin soru sorma becerileri üzerine bir alan araştırması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Celilova, V. (2006). Genel liselerin ikinci sınıflarında okutulan türk edebiyatı ders kitaplarındaki metin altı soruları üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çalışkan, H. (2011). Öğretmenlerin hazırladığı sosyal bilgiler dersi sınav sorularının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36 (160), 120-132.
- Çepni, S. ve Azar, A. (23-25 Eylül 1998) Lise fizik sınavlarında sorulan soruların analizi. III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu. Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon, 109-114.
- Çepni, S., Özsevgeç, T. ve Gökdere, M. (2003). Bilişsel gelişim ve formal operasyon dönem özelliklerine göre ÖSS fizik ve lise fizik sorularının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 30-39.
- Çolak, K. ve Demircioğlu, İ. H. (2010). Tarih dersi sınav sorularının bloom taksonomisi'nin bilişsel alan düzeyi açısından sınıflandırılması. *Millî Eğitim Dergisi*, 187, 160-171.
- Davis, O. L., Jr., and Tinsley, D. C. (1967). Cognitive objectives revealed by classroom questions asked by social studies student teachers. *Peabody Journal of Education*, 45, 21-26
- Davis, O. L., Morse, K. R., Rogers, V. M. & Tinsley, D. C. (1969). Studying the cognitive emphases of teachers' classroom questions. *educational leadership*. 26 (7), 711-719.
- Demir, P. (2015). Yenilenmiş bloom taksonomisine göre 2005 yılı sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar ve seviye belirleme sınav soruları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Durukan, E. (2009). 7. sınıf türkçe ders kitaplarındaki metinleri anlamaya yönelik sorular üzerine taksonomik bir inceleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 181, 84-93.
- Erdem, E. ve Demirel, Ö. (2002). Program geliştirmede yapılandırıcılık yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 81-87.
- Genç, A. (2006), Ortaöğretim coğrafya derslerinde öğrencilerin soru sorma becerilerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gökler, Z. S. (2012). İlköğretim ingilizce ders hedefleri kazanımları sbs soruları ve yazılı sınav sorularının yeni bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Harrop, A., Swinson, J. (2003). Teacher's questions in the infant, junior and secondary school, *Educational Studies*, 29 (1), 49-57.
- İşçil, N. (1973). İstatistik Metodları ve Uygulamaları, Ankara: AITIA Yayınları.
- İşman, A. (2000). Eğitimde Planlama ve Değerlendirme. Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Kaptan, F. (1999). Fen Bilgisi Öğretimi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Karadüz, A. (2009). Türk dili ve edebiyatı eğitiminin hedefler kapsamında ölçme ve değerlendirmede kullanılan soru nitelikleri. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27, 17-31.
- Kasar, N. (2013). *Matematik Derslerinde Alternatif Çözüm Yollarına ve Farklı Soru Türlerine Ne Ölçüde Yer Verilmektedir?: Sınıf İçi Uygulamalardan Örnekler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, N. (2003). 6. sınıf demokratik hayat ünitesinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin hazırladıkları yazılı sınav sorularının kapsam geçerliği ve taksonomik boyutunun incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Khan, W. B., Inamullah, H. M. (2011). A study of lower-order and higher-order questions at secondary level. Asian Social Science, 7 (9), 149-157.
- Kılıç, D. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih konuları ile ilgili soru sorma becerilerinin bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, P. (2012). *Sınıf ve İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Soru Türlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koray, Ö. & Yaman, S. (2002). Fen bilgisi öğretmen adaylarının soru sorma becerilerinin bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10 (2), 317-324.
- Köğçe, D. ve Baki, A. (2009). Matematik öğretmenlerinin yazılı sınav soruları ile öss sınavlarında sorulan matematik sorularının bloom taksonomisine göre karşılaştırılması. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 70-80.
- Krathwohl, D. R. (2002). A revision of bloom's taxonomy: an overview. Theory Into Practice, 41 (4), 212-218.
- Linn, R.L. and Gronlund, N.E. (1995). *Measurement and Assessment in Teaching*. (Seventh Edition). Upper Saddle River, New Jersey, Prentice Hall.
- Lipscomb, J.W. (2001). Is bloom's taxonomy better than intuitive judgement for classifying test questions? Education, 106 (1), 102-108.
- Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. S. Turan (çeviri editörü). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd Ed.). London: Sage Publications, Inc.
- Poggenpoel, M., & Myburgh, C. (2003). The researcher as research instrument in educational research: A: Research instrument. Education, 124, 418-421.
- Sağır, D. (2003), Ortaöğretim lise 1. sınıf coğrafya dersi müfredat programında yer alan yeryüzünün biçimlenmesi (dış kuvvetler) ünitesinde öğretmenlerin öğrencileri değerlendirmede bloom'un taksonomisini kullanma düzeyleri üzerine bir araştırma (Eskişehir ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Savage, L. B. (1998). Eliciting Critical Thinking Skills Through Questioning. Clearing House, 71 (5), 291-293.
- Taymaz, H. (1975). *Ortaöğretimde Öğrencinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Ün Açıköz, K. (2003). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Willen, W. (1991). *Questioning Skills For Teachers. What Research Say to The Teacher?*, (Third Edition). Washington, D.C.: National Education Association. ERIC Document Reproduction (ED 332983).
- Yalın, H. İ. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (On Beşinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Sekizinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ek: Bilişsel Süreç ve Bilgi Boyutu Soru İnceleme Formu

Bilişsel Süreç Boyutu	Alternatif İsmi	Özelliği(tanımı)	Soru Davranışları ve Sözcükleri	Örnek Soru
1.HATIRLAMA	Bilgiyi uzun süreli bellekten geri getirme	Verilen materyale uygun bilginin uzun süreli bellekteki yerini belirleme	Tanı, göster, seç, sırala, ezberle, topla, incele, isimlendir	Örnek Soru
Tanım	Belirleme			
Hatırlama	Bilgiye Erişme	İlgili bilgiyi uzun süreli bellekten geri getirme	Tanımlama, betimleme, söyle, belirt, yerini belirt, kim, ne, nerede, ne zaman	Örnek Soru
2.ANLAMA	Sözlü veya yazılı olarak ya da grafik biçiminde sunulan iletilerden anlam çıkarma			
Yorumlama	Açıklık getirme, başka bir ifadeyle anlatma, çevirme	Verilen bilgiyi farklı bir biçimde sunma	Yorumla, açıkla, çevir, yaz,	Örnek Soru
Örneklendirme	Gösterimleme, somutlama	Verilen bilgiye ilişkin örnek verme	Örnek ver, göster,	Örnek Soru

Harita üzerinde verilen numaraların hangi bölgeye ait olduğunu verilen yere yazınız. (5. Sınıf)

I: II: III:
IV: V: VI:
VII:

Aşağıdaki rollerden hangisi okulla ilgili değildir?

Sınıf nöbetçiliği
Sosyal etkinlik görevi
Okul nöbetçiliği
TRT Çocuk Korosu üyeliği (5. Sınıf)

-Padişahın yazılarına tuğrasını çeker.
-Devletin en önemli gelir kaynaklarından olan arazi kayıtlarını içeren tahrir defterlerindeki düzeltme ve değişimleri yapar.
Yukarıda özellikleri verilen Divan-ı Hümayun üyesi hangisidir.
Sadrazam
Defterdar
Kazasker
Nişancı (7. Sınıf)

Çocuk hakları sözleşmesine göre insanlar kaç yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir? yazınız. (5. Sınıf)

"Ahşap evler genellikle ormanların fazla olduğu yerlerde yapılır."

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde ahşap evler daha fazla görülür?

İç Anadolu
Doğu Anadolu
Güneydoğu Anadolu
Karadeniz (6. Sınıf)

Aşağıdakilerden hangisi bir olay cümlesidir.
Türkiye'nin başkenti Ankara'dır.
Sosyal bilgiler dersini çok seviyorum.
İstanbul çok kalabalık bir şehirdir
Dün arkadaşımınla beraber sinemaya gittik. (6. Sınıf)

İletişim kurarken jest ve mimiklerimizi kullanarak anlatmak istediğimizi

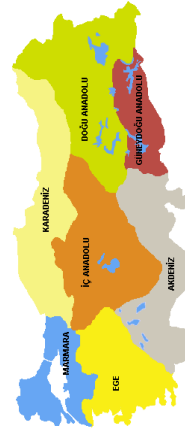
pek çok şeyi karışımızdaki kişiye aktarabiliriz. Aşağıdakilerden hangisi bu

duruma örnek olarak gösterilemez?

Çok kabasın her sözümü kesiyorsun
Vaktinde ders çalışsaydın böyle üzülmezdim.
Benimle oyun oynamama çok üzülüyorum.
Her akşam aynı şey! (7. Sınıf)

Bilişsel Süreç Boyutu	Alternatif İsmi	Özellik(İtanımı)	Soru Davranışları ve Sözcükleri	Örnek Soru	Örnek Soru
· Sınıflama	Gruplara ayırma, ilgili gruba yerleş-tirme	Verilen bilgiyi veya bilgiye ilişkin betimle-meleri sınıflama	Sınıfla, gruplara ayır, yeniden ayır	“Başkalarının haklarına saygılı olmak insan ilişkilerinde hoşgörülü olmak, yasalara uymak toplumsal görevimizdir.” Yukarıdaki sorumluluklar içinde yer aldığımız hangi grupla ilgilidir? Aile Okul Toplum Kurum (5. Sınıf)	Örnek Soru -Kudüs Müslümanların elinde kaldı. -Papalık ve Kilise güç kaybetti.Haçlı Seferlerinin verilen bu sonuçları hangisi ile ilgilidir? Ekonomik Dini Askeri Bilimsel (7. Sınıf)
· Özetleme	Kısaca ifade etme, genelleme	Verilen olayları kısaca özetle, genelle, kısaca ifade et	özetle, genelle, kısaca ifade et	“Milletini sevmek, milletini yüceltmek için çalış-mak” anlamına gelen Atatürk ilkesi hangisidir? İnkılapçılık Milliyetçilik Laiklik Devletçilik (5. Sınıf)	Ahilik teşkilatında sanatkarların tek bir işe yoğunlaşmasının mesleki yeterliliğe sağladığı fayda nedir? Açıklayınız. (7. Sınıf)
· Sonuç Çıkarma	Çıkarılma, ulaştırma, öteleme, önceden kestirme	Bir duruma ilişkin verilen örnekler-den hareketlerle o durumun ilkelereine ulaşma	Sonuç çıkar, savun, tahmin et, eğer ... olmasaydı ne olurdu?	“Marmara, ülkemizde nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölgedir.” Bu durumun nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz? Ulaşım İş olanakları İklim özellikleri Enlem (5. Sınıf)	Osmanlı devleti Kırım Savaşı sonunda Paris Antlaşması'na Hristiyanlarla ilgili bir madde konulmasını önlemek amacıyla ne yapmıştır. Tanzimat fermanını ilan etti. İslahat fermanını ilan etti. I. Meşrutiyeti ilan etti. II. Meşrutiyeti ilan etti. (7. Sınıf)
· Karşılaştırma	Benzerlik veya fark arama, eşleme, örtme	Verilen herhangi iki olayı benzerlik veya farklılıklarına göre karşılaştırma	Karşılaştır, eşleştir	Aşağıdaki şehirlerden hangisinde farklı bir iklim görülür? Trabzon Konya Malatya Ankara (6. Sınıf)	Ülkemizde nüfusun dağılışında etkili olan faktörlerden hangisi diğerlerinden farklıdır? İklim Sanayileşme Tarım Turizm (7. Sınıf)
· Açıklama	Modeller oluşturma	Verilen önemli olayların nedenlerini açıklama	Açıkla, savun, yaz	“Ülkeyi kendim yönetirim. Yetkilerim sınırsızdır. Ben ölünce oğlum devletin başına geçecektir.” Sözü edilen yönetim biçim hangisidir? Oligarşi Teokrasi Monarşi Cumhuriyet (6. Sınıf)	Türkiye’de belli dönemlerde yapılan nüfus sayımlarının temel amacı nedir? Açıklayınız. (7. Sınıf)

Bilişsel Süreç Boyutu	Alternatif İsmi	Özelliği(tanımı)	Soru Davranışları ve Sözcükleri	Örnek Soru
3.UYGULAMA	Verilen durumda bir işlemi uygulama veya ondan yararlanma			
· Yapma	İcra etme	Aşına olunan bir alıştırmayı yapma	Göster, çöz, hazırla, boya, sınıfla, kullan, dramatize et, uygula	Etkin bir dinleyici olduğumuzu göstermek için aşağıdakilerden hangisini yapmalıyız? Karşımızdakini dinler gibi görmeliyiz. Konuşan kişinin yüzüne bakmamalıyız. Dinlerken kısa notlar almalıyız. Karşımızdakinin sözünü keserek yorum yapabiliriz. (7. Sınıf)
· Yararlanma	Kullanma	Aşına olunmayan bir problemi uygun bilgiyi seçerek çözmeye	Seç, çöz, değiştir, keşfet, uygula, dramatize et, sınıfla, biçimlendir, üret	Ölçeği 1/2000000 olan bir haritadaki iki şehir arasındaki harita üzerinde 5 cm ise gerçekte uzunluğu ne kadardır? (6. Sınıf)
4.ÇÖZÜMLEME	Materiyali onu oluşturan parçalara ayırma, parçaların birbiriyle ve materyalin bütünüyle nasıl ilişkili içinde olduğunu belirleme			
· Ayrıştırma	Ayrırt etme, ayırma, büyü-teç altına alma, seçme	Bir iletinin bir konuyla ilgili ya da önemli kısımlarındaki mesajları ayırma	Seç, ayır, alt parçalara ayır, farklılığı bul	Türkiye'de bazı tarım ürünlerinin diğerlerine göre daha fazla üretilmesinin nedenleri nelerdir? (7. Sınıf)
· Örgütlenme	Bütünlüğü ve bütünlüşmeyi görme, ana çizgileri belirleme, özleştirme, yapılandırma	Bir iletinin kısımlarının nasıl düzenlenmiş olduğunu belirleme	Sınıflandır, hangi etkenler, delilleri açığa çıkar, göster, analiz et	18. yüzyılda İzmir'i gezen bir seyyah İzmir ile ilgili: "İzmir'de idareci olarak paşa değil kadı görev yapıyor ve emrinde yarısı şehir dışında, yarısı şehir içinde olmak üzere iki bin asker bulunmaktadır. Şehirdeki hukuk işleri de kadı tarafından yürütülmektedir." ifadelerine yer vermiştir. Buna göre seyyahın İzmir'i aşağıdaki alanlardan hangisini örneklendirerek değerlendirdiği söylenemez? Yönetim Mali Askeri Adli (7. Sınıf)

Haritada verilen yörelerden hangilerinin nüfus yoğunluğunun fazla olmasında, sanayi kuruluşlarının yoğunluğu ile geniş ve verimli tarım alanlarının varlığı birlikte etkili olmuştur?

Yalnız V (7. Sınıf)

- I. Tüketicinin artması
- II. İş gücünün ucuzlaması
- III. Kişi başına düşen milli gelirin azalması
- IV. İşsizliğin artması
- V. İhracatta rekabetin kolaylaşması.

Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri nüfus artışının fazla olmasının olumlu sonuçlarından biridir?

- I ve II
I ve III
IV ve V

- İç Anadolu
Doğu Anadolu
Marmara
Güneydoğu Anadolu (7. Sınıf)

Bilişsel Süreç Boyutu	Alternatif İsmi	Özellığı(tanımı)	Soru Davranışları ve Sözcükleri	Örnek Soru	Örnek Soru
İrdeleme	Atfetme, yükleme	Bir iletin gerisindeki mesajı belirleme	Niçin, sonuç çıkar, sonucunu açıkla, destekle, araştıır,	“Dünya'nın şekliinden dolayı ekvator dan uzaklaştıkça sıcaklık azalır. 21 Haziran'da güneş ışınları Ekvator ile Yengeç Dönencesi'ni daha fazla ısıtmaktadır.” Yukarıdaki bilgiler ışığında aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir? Güney Yarımkürede yaz mevsimi yaşanır. Kuzey yarımkürede en uzun gece yaşanır Kuzey yarımkürede yaz mevsimi yaşanır. Güney yarımkürede en uzun gündüz yaşanır. (6. Sınıf)	Türkiye'nin önemli bir ülke olmasının altındaki nedenler nelerdir? Açıklayınız. (7. Sınıf)
5. DEĞERLENDİRME Ölçütler veya standartları göz önünde tutarak yargıya ulaşma					
Denetleme	Esgüdümlleme, izleme, test etme	Bir süreç veya ürün-deki uyumsuzları belirleme, ürün veya süreçte iç tutarlılık olup olmadığını ortaya çıkarma, bir işlem kullanıldığında onun ne derece etkili bir süreç oluşturacağını görebilme, izleme, test etme. Bir ürünle ilgili dış ölçütlere uyumsuzluğu ortaya çıkarma, ürünün dış ölçütlere uyumsuzluğunu ortaya çıkarma, ürünün dış ölçütler e uygunluğunu belirleme, bir işlemin verilen problem için uygunluğunu ortaya koyma, yargılama.	Öner, düşün, süreci değerlendir, karar ver, fikrin nedir, hangisi en iyisi, destekle Eleştir, yargıla, süreci değerlendir, karar ver, değerlendir, haklığını savun, bu görüşe katılıyor musun, karşılaştıır, ince ayrıntıları değerlendir, sonucu değerlendir	Sizce tarihteki en önemli buluş hangisidir? Kısaca anlatınız. (7. Sınıf) Akdeniz ticaretinin önemini kaybetmesiyle birlikte Osmanlı Devleti'nin dünyadaki siyasi güç dengeleri arasındaki yerini değerlendiriniz. (7. Sınıf)	“Ayşe marketten aldığı çikolatanın son kullanma tarihinin geçtiğini fark etti. Çikolatayı fişiyile beraber tekrar markete götürdü. Ancak market sahibi çikolatayı açtığı için alamayacağını belirtti.” Bu durumda siz Ayşe'nin yerinde olsaydınız ne yapardınız? (6. Sınıf) Atatürk ilkelerinin ülkemiz ve dünya ülkeleri açısından önemini değerlendiriniz. (5. Sınıf)
6. YARATMA Elemanları yeni bir örüntü veya yapıya göre birleştirerek bütünleşik ve işlevsel bir bütün ortaya koyma					
Oluşturma	Hipotez önerme	Ölçütlerden hareketle yeni hipotezler oluşturma, hipotez önerme, alternatif ortaya koyma	Yapılandır, denence kur, desen oluştur, birleştir, tahmin et, ne olurdu ... eğer x olsaydı?	2050 yılında Türkiye'nin nüfusunda ne gibi değişiklikler olacağı konusunda tahmin yürütünüz. (7. Sınıf)	Halktan vergi toplanmasaydı ne olurdu? Açıklayınız. (6. Sınıf)

Bilişsel Süreç Boyutu	Alternatif İsmi	Özellik(İ)tanımı	Soru Davranışları ve Sözcükleri	Örnek Soru	Örnek Soru
Planlama	Tasarılama	Bazı görevleri yerine getirmede işe yarayacak bir işlem tasarılama	Planla, düzenle, organize et, öner, karıştır	Doğal afetlerden korunmak için bir plan geliştiriniz. (5. Sınıf)	Türkiye'de işsizliğin azaltılması için ne öneriler sunarsınız? (7. Sınıf)
Üretme	Yapma	Ürünler (icad etme) ortaya koyma, yapma	Orijinal bir şey oluştur, yarat, geliştir, icat et, rol oynat	Önemini yitiren Akdeniz ticaretinin o dönemde yeniden canlandırılması için bir proje üretiniz.(7. Sınıf)	Çevre kirliliğinin önlenmesi için nasıl bir alet geliştirirsiniz? (6. Sınıf)
Bilgi Boyutu	Özellik(İ)			Örnek Sorular	
Olgusal Bilgi	Bir bilgiyi tanıma ya da bir problemi çözebilme için öğrenilmesi zorunlu olan temel öğeler ile ilgili bilgi			Aşağıdakilerden hangisi vatandaşların devlete karşı görevlerinden biri değildir? Vergi vermek Askerlik yapmak Kanunlara uymak Yasaları uygulamak (6. Sınıf)	Pusulanın bulunmasının coğrafi keşifler üzerindeki etkisi nedir? (7. Sınıf)
Kavramsal Bilgi	Bilginin nasıl organize edildiği veya yapılandırıldığı, bilgilerin birbiri ile sistematik bir şekilde nasıl ilişkilendirildiği veya bütünleştirildiği bilgi			Hülya Hanım: Evimde bir eş ve anne, okulda öğretmen, tenis kulübünde sporcu, alışveriş merkezinde müşteri, tiyatrodaki seyirciyim. Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir. Hülya Hanım çalışkan bir insandır. Hülya Hanım iyi bir annedir. Hülya Hanım gruplar içerisinde sorumluluk alan birisidir. Hülya Hanım'ın farklı gruplar içinde farklı rolleri vardır. (5. Sınıf)	Türkiye'de görülen iklim türlerinin neler olduğunu yazınız. (6. Sınıf)
İşlemsel Bilgi	Bir şeyin "nasıl yapılacağı", "ne zaman ve nerede kullanılacağı" ile ilgili olan bilgi			A noktası 10 derece kuzey paraleli ile 20 derece doğu meridyeni, B noktası 14 derece kuzey paraleli ile 25 derece doğu meridyeni üzerinde yer alıyor, Buna göre A noktasında yerel saat 11.20 iken, B noktasında yerel saat kaçtır? A noktasının ekvatora uzaklığını hesaplayınız. (6. Sınıf)	2. Erozyona karşı alınabilecek önlemler konusunda yeni bir öneriniz var mı? (5. Sınıf)
Üst Bilişsel Bilgi	Bilginin kendi bilişindeki yerini ve değerini bilmesi ve de kendi bilişindeki farkındalığı ile ilgili bilgi			1. Türk Tarih Kurumu'nun kuruluşu amacını yazınız. (6. Sınıf)	2. Yeniçerilerin serbest meslekle uğraşmaları ile ordunun bozulması arasında ne gibi bir ilişki vardır? (7. Sınıf)